

Vergaderjaar 1991–1992 Nr. 294a

21 345

Aanvulling van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering, de Wet voorlopige regeling schadefonds geweldsmisdrijven en andere wetten met voorzieningen ten behoeve van slachtoffers van strafbare feiten

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR JUSTITIE¹

Vastgesteld 8 september 1992

Het voorbereidend onderzoek gaf de leden van de commissie aanleiding tot het formuleren van de volgende vragen en opmerkingen.

De leden van de **CDA**-fractie hadden met belangstelling en waardering van dit wetsvoorstel kennis genomen. Ze wilden bij een aantal kwesties kort stilstaan.

Ten aanzien van de schadevergoedingsmaatregel is in het voorgestelde artikel 36f lid 1 voorzien dat de Staat een ontvangen bedrag onverwijld aan het slachtoffer uitbetaalt. Staat deze formulering er aan in de weg dat een derde onder de Staat conservatoir beslag zou leggen op het betreffende bedrag, of dat het slachtoffer zijn (voorwaardelijke) vordering op de Staat zou cederen en/of in stil pandrecht zou geven aan een derde ter ontvangst door hem?

In artikel 36f lid 2 is voorzien dat de rechter een maatregel kan opleggen indien en voor zover de verdachte jegens het slachtoffer naar burgerlijk recht aansprakelijk is voor de schade die door het strafbare feit is toegebracht. Naar de indruk van deze leden bestaat die aansprakelijkheid niet meer zodra de verdachte aan het slachtoffer de aangerichte schade reeds heeft vergoed. Dat echter betekent dat de rechter de betreffende maatregel alleen maar kan opleggen indien hij (op basis van eensluidende verklaringen van verdachte en slachtoffer) heeft vastgesteld dat die schade nog niet is vergoed. Naar het oordeel van deze leden zou zulks in de praktijk tot complicaties aanleiding kunnen geven. Meer in het algemeen hadden deze leden de indruk dat zich de situatie zou kunnen voordoen waarin enerzijds de rechter de betreffende maatregel strekkende tot vergoeding van de schade aan de verdachte zou hebben opgelegd terwijl kort daarna of zelfs tegelijkertijd tussen beide betrokkenen een civiele procedure zou (gaan) lopen, aanhangig gemaakt door het slachtoffer teneinde van de verdachte vergoeding te krijgen van de door hem aangerichte schade. Het was toch niet de bedoeling van het voorgestelde stelsel dat onder omstandigheden het slachtoffer zijn schade dubbel vergoed zou krijgen, enerzijds langs straf-

¹ Samenstelling:

Fleers (CDA), Glasz (CDA), Wagemakers (CDA), voorzitter, Mastik-Sonneveldt (PvdA), Van Veldhuizen (PvdA), Glastra van Loon (D66), mw. Vrisekoop (D66), Heijne Makkreel (VVD), Talsma (VVD), mw. Bolding (Groen Links), Holdijk (SGP), Schuurman (RPF) en Veling (GPV).

rechtelijke en anderzijds langs civielrechtelijke weg. Op welke wijze kan dit laatste voorkomen worden?

Ook in verband met de verruimde mogelijkheden van de benadeelde partij om zich te voegen in het strafproces met een civiele vordering hadden deze leden nog enige vragen. Naar de indruk van deze leden week de context waarin de civiele vordering van de benadeelde partij in het kader van zo een strafproces beoordeeld zou worden enigszins af van die van een normale civiele procedure. Voor zover het daarbij puur gaat om procedurele aspecten, bestond daar uiteraard geen bezwaar tegen. Anders echter ligt zulks indien de al of niet toewijsbaarheid van de vordering en de omvang ervan wezenlijk beïnvloed zou worden door de vraag of de vordering langs voeging in het strafproces danwel als een normale civiele procedure in rechte ingediend zou worden. Doen zich naar de indruk van de minister terzake verschillen voor? In dit verband vroegen deze leden zich af of al hetgeen in het NBW onder meer is geregeld ten aanzien van schadevergoeding ook geldt voor de in het kader van een strafprocedure in te dienen civiele vordering. Kan de rechter de omvang van de schade die niet nauwkeurig kan worden vastgesteld, schatten? Dient hij een eventueel opgetreden voordeel te verrekenen? Kan de rechter de vergoedingsplicht verminderen, indien de schade mede een gevolg is van de omstandigheid die aan de benadeelde kan worden toegerekend? Kan de rechter ook schadevergoeding in een andere vorm dan betaling van een geldsom toekennen? Kan de rechter ook tot winstafdracht verplichten? Kan de rechter de verdachte ook veroordelen tot betaling van periodiek uit te keren bedragen? Kan de toe te kennen schadevergoeding ook worden gematigd? Kunnen ook buitengerechtelijke invorderingskosten worden toegewezen, enz. enz.? Deze leden waren zich overigens wel bewust van het feit dat deze complicaties alle hun begrenzing vinden, daar waar in redelijkheid niet meer van een vordering van eenvoudige aard kan worden gesproken doch het ging deze leden met name om een principe-uitspraak terzake.

De vraag of sprake is van een vordering van eenvoudige aard hangt overigens naar de indruk van de aan het woord zijnde leden vaak van overwegingen van bewijstechnische aard af.

Om goede redenen wordt procederen wel eens getypeerd als het ordenen van bewijslasten. Voor de benadeelde zal de vraag of hij zijn vordering kan bewijzen alsmede de omvang ervan onder omstandigheden mede afhankelijk kunnen zijn van hetgeen blijkt uit de processtukken. Eerst daarna, en afhankelijk van hetgeen daaruit blijkt, kan dan worden vastgesteld of er sprake is van een vordering van eenvoudige aard. Zo een methode om bewijs te vergaren tegen de wederpartij bestaat echter niet bij een normale civiele procedure. Een exhibitieplicht in of buiten rechte van schriftelijke stukken bestaat tussen civiele procespartijen in het algemeen immers niet. Bestaat niet het risico dat het gestelde in artikel 51d in bepaalde situaties een benadeelde partij c.q. gepretendeerd benadeelde partij onvermoede mogelijkheden zal geven om te snuffelen in stukken van de wederpartij in situaties waarin zulks in het kader van een normale civiele procedure hem niet open zou staan? De aan het woord zijnde leden dachten daarbij met name ook aan strafrechtelijke procedures die samenhangen met gepretendeerde schending van industriële eigendomsrechten. De ontzeggingsgronden in artikel 51d lid 2 voorzien er immers niet in dat alsdan op grond van het feit dat ook het normale civiele recht terzake een zodanige inzage van stukken niet kent, kennisneming van bepaalde processtukken of gedeelten daarvan onthouden kan worden.

De leden van de fractie van **D66** stonden in principe positief tegenover de versterking van de positie van slachtoffers van delicten. Zij waren dan ook verheugd over het verschijnen van dit wetsvoorstel dat uitwerking geeft aan dit doel. Een positief punt is ook het tempo waarin een en ander is geschied.

Dit neemt niet weg dat deze leden een aantal vragen hadden.

Uit onderzoek blijkt dat de uitvoering van de richtlijnen aan het OM en de politie te wensen overlaat (Cozijn, Steinmetz). Ook blijkt dat de juridische mogelijkheden waar het OM op dit moment reeds over beschikt om het slachtoffer tegemoet te komen, onderbenut blijven. Welke maatregelen staan de minister voor ogen om veranderingen in dit opzicht bij OM en politie te stimuleren?

Welke extra kosten brengt de uitvoering van dit wetsvoorstel als onderdeel van het slachtofferbeleid met zich? Bij de behandeling in de Tweede Kamer is voor de calculatie van kosten verwezen naar het WODC-onderzoek van 1988 (Junger en Van Hecke). De cijfers waarop de berekeningen zijn gebaseerd dateerden van 1985 en houden dus geen rekening met de sterke toename die nu reeds zichtbaar is en zeker te verwachten valt wanneer de burgers goed geïnformeerd zijn over de mogelijkheden tot schaderegeling en OM en politie o.a. via circulaire worden geactiveerd deze regeling toe te passen.

De leden van de fractie van de **VVD** merkten op dat uitgaande van het gemiddelde van de door het in de Memorie van Toelichting aangehaalde WODC-rapport als uitersten gegeven schattingen, en aannemende dat aldaar met «mensjaren» bedoeld wordt «mensjaren per jaar», voor het opvangen van de gevolgen van de voorgestelde wetgeving nodig zullen zijn: omstreeks 10 man personeel voor de parketadministraties, omstreeks 2 gerechtssecretarissen, omstreeks 2 officieren van justitie en omstreeks 3 rechters. Is in een daarmee overeenkomende verhoging van het budget van de arrondissementen voorzien?

Zal in het kader van de werklastvergelijking van de rechtbanken en parketten worden voorzien in een aanpassing van het gewicht van de betrokken kernprodukten, dan wel in toevoeging van een kernprodukt?

Vergoeding van schade aan het slachtoffer kan onder de werking van de voorgestelde regeling op drie manieren worden bereikt:

1. toewijzing van de civiele vordering na voeging door het slachtoffer, zoals geregeld in de voorstellen onder III.
2. toepassing van het voorgestelde artikel 36f, 1e lid, WvSr (de schadevergoedingsmaatregel).
3. toepassing van (het bestaande) artikel 14c, 2e lid onder 1o, WvSr (oplegging van een bijzondere voorwaarde tot schadevergoeding).

In hoeverre is samenloop daarvan mogelijk, nu deze door de wet na in werking treden van deze voorstellen niet uitdrukkelijk wordt uitgesloten? Samenloop van beide eerstgenoemde keuzen lijkt niet voor de hand te liggen doch is niet ondenkbaar. Samenloop van de mogelijkheden 1 en 3

laat zich eveneens denken, in het bijzonder in de vorm van een bijzondere voorwaarde tot betaling van de toegewezen civiele vordering binnen een te stellen termijn. Wil de minister hierover zijn zienswijze geven?

De leden van de **PvdA**-fractie sloten zich bij bovenstaande vragen aan.

De voorzitter van de commissie,
Wagemakers

De griffier van de commissie,
Dijkstra-Liesveld